

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДІ В СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Молодь це потенційна еліта кожної держави, тому завжди вона несла з собою потужну хвилю політичних та культурних змін, що приносило у суспільство нові цінності та напрями розвитку. Тому в сучасному глобалізованому світі формування соціокультурних орієнтацій молодого покоління є важливою складовою для майбутніх трансформацій не тільки держави, а й усього світу.

Крім того, сьогодні на формування соціокультурних поглядів не тільки молоді, а й усіх людей значним чином впливає пандемія COVID-19. Цей вплив може бути як позитивним, так і негативним.

Серед науковців, які першими звернули увагу на проблематику цінностей, були М. Вебер, Е. Дюркгайм, Ф. Знанецький, Т. Парсонс, П. Сорокін, В. Томас та інші.

Проблему духовності і ціннісних орієнтацій досліджували: Е.Лібанова, В.Соловйов, В.Андрущенко, Л.Губерський, М.Бердяев, С.Франк, П.Флоренський, М.Михальченко, І.Надольний, В.Пазенюк, В.Шинкарук, В.Воронкова, В.Кремень, П.Ситник, В. Бех та інші.

Мета дослідження: теоретико-методологічні основи формування соціокультурних орієнтацій молоді в сучасному глобалізованому світі.

Завдання дослідження: дослідити соціокультурні орієнтації молоді та чинники, які впливають на їх формування в сучасному глобалізованому світі.

Об'єкт дослідження: духовна сфера соціуму в контексті глобалізації.

Предмет дослідження: специфіка формування соціокультурних орієнтацій молоді в сучасному глобалізованому світі в контексті пандемії.

В сучасному глобалізованому світі практично все, що нас оточує, певним чином впливає на формування наших соціокультурних орієнтацій. Сім'я, близькі нам люди, друзі, ЗМІ, кожна прочитана книга, новина чи важлива подія, так чи інакше залишає свій слід у формуванні нашого світогляду, заставляючи обдумати свої погляди на певні речі.

Як зазначає Біліхар М. П., за результатами досліджень, що відбувалися у вищих навчальних закладах м. Львова, встановлено, що найбільший вплив на розвинення духовних цінностей студентської молоді (на думку як самих студентів, так і експертів) мають такі чинники, як , друзі (товариші), сім'я, кохана людина, сама людина, інтернет і соціальні мережі, а також релігія і навчальний заклад [2, с. 11].

Згідно результатів сьомої хвилі Світового дослідження цінностей Україна майже зрівнялася з країнами Європи. Українці стали більш щасливими, зросла самооцінка, покращилось здоров'я. Проте знизилася частка тих, хто вважає Бога важливим в своєму житті з 64% до 56,3%. Також, знизилася частка тих, хто молиться кілька разів на тиждень з 42,2% до 38,5%. Зниження частки тих, хто вважає, що в дітях треба виховувати релігійність (з 22% до 14,9%) та слухняність (з 58% до 33,1%)[8].

Серед основних задач української держави є національне виховання молоді, формування інтелігенції, оскільки від їхніх соціокультурних орієнтацій залежить майбутнє країни. До того ж, в сучасному мультикультурному світі важливо зберігати власну ідентичність. На жаль чинна українська влада нічого не робить для виховання патріотичності та національної самосвідомості в молодого покоління.

Як зазначає В. Ф. Баранівський: «Негативні прояви в структурі цінностей української молоді є наслідком недолугої, деколи відкрито антиукраїнської політики влади, її зорієнтованість на вузько кланові егоїстичні інтереси, а також негативний вплив ворожих сил із-за кордону, особливо – з Росії» [1, с. 43].

Головними подіями останніх років, що значною мірою вплинули на формування світогляду сучасної української молоді є Революція Гідності, анексія Криму та війна на сході України. Всі ці події лиш загострили національну самосвідомість, давши молодому поколінню українців національну ідею сильної та єдиної Української держави та змінили напрям майбутніх трансформацій країни подалі від Росії, у сторону європейської інтеграції та європейських цінностей.

Українське суспільство є суспільством трансформаційним, яке орієнтовано на нові пріоритети, центром, яких виступають демократичні цінності. На жаль, частина молоді орієнтована на західні цінності, «духовність» яких має досить умовний характер, все це негативно позначається на свідомості молоді [5, с. 223].

Варто зазначити, що в наш час багато українців не знає чи не хоче знати своєї історії. Крім того, велика частина молоді почала не просто забувати свої українські традиції, а й думати про них, як про щось не потрібне сучасній державі. Традиції – це частини цілої культури, що передаються з покоління в покоління і зберігаються в народі століттями.

Від того, наскільки молоде покоління –патріотичне,національно свідоме, готове взяти на себе відповідальність за розвиток і збереження духовності та культурних скарбів української держави, активно долучитися до суспільних процесів, наскільки ініціативно воно бере участь у процесі соціально-економічних і політичних трансформацій, значною мірою залежить доля країни, її національні інтереси[5, с. 223].

Сьогодні багато молодих українців відкидають традиції та цінності минулого. Як наслідок відбувається ціннісна невизначеність, яка веде до маргіналізації молоді. В сучасній Україні маргінали з'явилися відносно недавно. У той час, як західне суспільство у цей процес маргіналізації ввійшло досить давно, також досить давно почало зазнавати масштабних трансформацій. Водночас західний світ досить швидко змірився з маргіналами і маргінальністю, розглядаючи їх як обов'язкових супутників трансформаційних процесів, зазначає О. Литвинчук [3, с. 52].

На сьогодні кількість маргіналів в Україні досягла критичної межі. Серед них безробітні, «елітна» група населення, переселенці з ОРДЛО, збіднілі верстви населення, люди похилого віку, а також велика частина молодого покоління. Надмірна маргінальність призведе до збільшення інфантильності та байдужості населення. Також впаде духовність та моральність людей. Таке суспільство переслідуватиме лиш матеріальні цілі.

Загроза безпеки духовності – це всі види діяльності, що викликають руйнування духовного світу людини та знищення духовної культури суспільства. Переважно у молоді відбувається витіснення вищих цінностей та ідеалів утилітарними, прагматичними, технократичними, що особливо загострюється під впливом ЗМІ. Наслідком духовного вакууму в суспільній свідомості стає моральний нігілізм, пропаганда культури жорстокості та насильства, зневажання і блюзнірство відносно національних і релігійних святинь, поширення насильства і порнографії[6, с. 7].

Також сьогодні на формування соціокультурних поглядів молоді значним чином впливає пандемія COVID-19. Переважно цей вплив не є позитивний, оскільки під час самоізоляції зменшується фізична активність людини, переважає сидячий спосіб життя, що може погіршити здоров'я. Також у людини можуть виникнути проблеми психологічні. Переважно такі проблеми пов'язані з браком живого спілкування.

Продовж червня - липня 2020 року дослідницька команда Львова провела дослідження «Як живе молодь України під час COVID-19?»:56,9% молоді вважають, що організація навчального процесу під час пандемії погіршилась;35,3% молоді припускають, що пандемія штучно створена проти 34,3% тих, хто вважає, що пандемія є реальною загрозою;45,9% опитаних упродовж карантину мали постійний стрес і тривогу через стан невизначеності, та ще 30,5% перебували у депресивному стані (особливо у перші місяці карантину) [7].

Сьогодні вся українська еліта погоджується із думкою про те, що соціум потребує активного повернення до культу релігійних, духовних цінностей і розуму, такої особистості, в основі ціннісних орієнтацій якої домінують вічні позитивні моральні ідеали та принципи добра, краси, совісті, справедливості, так необхідні в наш час у виборі засобів досягнення поставленої мети й олюднення усіх сфер суспільства[4, с. 178].

Висновки. Оскільки ми живемо в глобалізованому світі на формування світогляду молодого покоління впливає багато чинників, такі як сім'я, сама людина, друзі (товариші), кохана людина, інтернет і соціальні мережі, навчальний заклад і релігія. Також кожна держава повинна певним чином формувати світогляд молоді, оскільки від їхніх соціокультурних орієнтацій залежить майбутнє країни.

Україна зараз переживає важливі трансформації, потрібні для євроінтеграції. Варто зазначити, що ціннісна невизначеність погано впливає не тільки на молоді, а й на весь народ, яка веде до маргіналізації. Тому зараз вся українська наукова еліта погоджується з думкою про те, що сьогодні соціум потребує активного повернення до культу релігійних, духовних цінностей і розуму.

Список використаних джерел

1. Баранівський В. Ф. Ціннісні орієнтації студентської молоді та їх роль в консолідації українського суспільства. *Науковий вісник. Серія «Філософія»*. Харків, 2014. №43. С. 39-53.

2. Бліхар М. П. Духовні цінності студентської молоді в сучасному українському суспільстві: автореф. дис. ... канд. соц. наук: 22.00.04. Львів, 2019. С. 23.
3. Литвинчук О. В. Маргіналізація українського суспільства. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія»* Житомир, 2015. №17. С. 51-55.
4. Овсянкіна Л. А., Хрипко С. А. Духовно-релігійні цінності сучасної молоді: усталеності та інновації. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2017. № 38 (51). С. 175-183.
5. Целякова О. М. Духовність і ціннісні орієнтації студентської молоді України в трансформаційному суспільстві. *Гуманітарний вісник ЗДА*. Запоріжжя, 2009. №38. С. 222-233.
6. Щербаківа Н. В. Трансформація ціннісних орієнтацій сучасної української молоді: соціально-філософський аналіз. автореф. дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.03. Київ, 2017. 20 с.
7. Як живе молодь України під час COVID-19?: дослідження / за ред. Д. Б. Якимович-Чапран. Львів, 2020. 119 с.
8. Україна у Світовому дослідженні цінностей: презентація. URL: <https://www.facebook.com/UCER.org.ua/?fref=ts>
9. HnasevychNadia Value dimensions of sociocultural human existence. *Humanities Bulletin of Zaporizhzhie state engineering academy: Proceedings Scientific publications. Issue 74*, 2018. С.61-71.